

Nr 108.

Av friherre Fleming, angående provisorisk tilläggstull å varor,
för vilka tullsatserna beräknas efter varans vikt, m. m.

Årets statsverksproposition föreslår för år 1921 en riksstat på sammanlagt kr. 828,818,300. I de beräknade inkomsterna ingå direkta skatter (inkomst- och förmögenhetsskatt samt bevillning) med ett sammanlagt belopp av kr. 242,600,000. De indirekta skatterna (stämpelmedel, tullmedel och acciser) uppgå till sammanlagt kr. 236,100,000. Denna senare siffra förefaller ju i och för sig ganska hög, men om man jämför dessa statsinkomsters procentuella andel av hela budgeten nu och för några år sedan, skall man finna, huru väsentligt skattetrycket skjutits över på de direkta skatterna.

Nedanstående tabell visar för några föregående år ovannämnda direkta och indirekta skatters andelar i budgeten.

År	Riksstaten slutsumma	Inkomst- och förmögenhets- skatt samt bevillning.	%	Stämpelmedel, tullar och acciser	%
	1,000 kr.			1,000 kr.	
1908.....	202,375	23,150	11.5	129,200	64
1909.....	216,932	26,000	12	135,450	62.5
1910.....	228,139	30,900	13.5	142,000	62.2
1911.....	227,911	32,250	14.2	148,000	65
1912.....	257,197	32,250	12.7	126,300	49.2
1913.....	263,027	34,400	13.1	127,300	48.5
1914.....	273,740	39,450	14.4	129,250	47.5
1915.....	384,826	115,350*	30	158,975	41.3
1916.....	400,682	49,550	12.4	166,300	41.5
1917.....	446,995	69,600	15.7	168,700	37.8
1918.....	675,002	149,200	22.1	153,905	22.8
1919.....	621,694	279,900	45	156,550	25.2
1920.....	707,898	301,300	42.6	191,400	27
1921.....	828,818	242,600	29.3	236,100	28.5

* Häruti ingår värnskatt 75,300,000 kr.

Vid bedömandet av här anförda siffror bör observeras, att skattebeloppen äro de i respektive riksstater *beräknade*. Under krigsåren ha som bekant väsentligt högre belopp tillförts statskassan av den direkta beskattningen, och tager man även hänsyn till den ökade kommunala beskattningen, blir det ökade direkta skattetrycket ännu mera framträdande.

Av tablån framgår, att, om man bortser från de onormala åren 1919 och 1920, den direkta beskattningens procentuella del av budgeten företer en stadig ökning och ifrån att i 1908 års riksstat hava ingått med $11\frac{1}{2}\%$ nu ingår med $29,3\%$ av totalsiffran, under det att den indirekta beskattningens andel nedgått från 64% till $28,5\%$.

I stället för att år 1908 de indirekta skatterna ingå i budgeten med nära 6 gånger så stort belopp som de direkta, hava de indirekta skatterna nu en mindre andel än de direkta. De direkta skatternas procenttal företer visserligen i 1921 års föreslagna riksstat en nedgång från föregående år, men detta är beroende på, att ett avsevärt belopp av kassafondens bokförda tillgångar tillgripits för budgetens reglering. Detta oaktat har emellertid redan nu inkomst- och förmögenhetsskatten måst beräknas till 175% av grundbeloppet, d. v. s. *högre* än som vid antagandet av den nya skatteförordningen — med rörlig skala — förra året angavs som *maximum* för att skalan skulle anses innebära lämplig elasticitet.

Det synes mig under sådana förhållanden vara en ofrånkomlig nödvändighet att söka i möjligaste mån åstadkomma ett återställande av det gamla förhållandet mellan direkt och indirekt beskattning.

Undersöker man de indirekta skatteköllorna, fäster man sig först och främst vid att tullinkomsternas stegring ingalunda motsvarar den höjda prisnivån i samma mån som andra inkomstitlar och i synnerhet icke höjningarna å utgiftssidan för ökade löner, m. m.

Men otvivelaktigt borde penningens minskade köpkraft eller med andra ord den allmänna varufördyringen väl motivera en motsvarande höjning av tullsatserna.

Huvudsakligen av tulltekniska hänsyn är vårt nuvarande tullsystem till största delen byggt på viktullar, men för en icke obetydlig mängd varor utgår dock tullen med en viss procent av värdet. För dessa sistnämnda artiklar inträder sålunda automatiskt en tullförhöjning i proportion till det stegrade varuvärdet, under det att tullsatserna för varor belagda med viktull icke äro underkastade motsvarande ökning.

Detta måste redan i och för sig framträda som en oegentlighet, och denna blir så mycket större i betraktande därav, att tullen, för att vara av någon betydelse, givetvis bör stå i rimligt förhållande till varans värde. I främmande länder hava också dessa missförhållanden beaktats, och man har på olika vägar sökt råda bot därför.

Den principiellt riktigaste vägen vore sannolikt att för alla tullsatser, som utgå efter varans vikt, införa en provisorisk tilläggstull i procent av varans värde. Mot en sådan lösning torde icke kunna anföras andra skäl än sådana av huvudsakligen tullteknisk natur, men dessa torde vara så starka, att en dylik utväg näppeligen kan föreslås.

I Frankrike gick man först denna väg i det att genom dekret av den 14 juni 1919 infördes tilläggstullar efter värde, och det framhölls, att avsikten härmed var att åt tullavgifterna återställa den karaktär av »skyddstullar», som de hade före kriget och som reducerats i sådan grad, att tullavgifterna för många varor endast hade karaktär av en statistisk tull (une simple taxe de statistique) utan någon effekt såsom skyddstull. Emellertid övergavs detta system mycket snart mot ett enklare, men avseende att nå samma mål, i det genom dekret av den 8 juli 1919 bestämdes, att tullavgifterna skulle beräknas på så sätt, att den enligt tulltaxan beräknade tullavgiften skulle multipliceras med en för varje varuslag bestämd koefficient, och denna var så beräknad, att tullförhöjningen skulle komma att motsvara ökningen å varupriset från 1913 till 1919. Det framhölls, att siffran 3 satts som högsta gräns för koefficienten av den anledning, att förordningen icke skulle synas skänka auktoritet åt vissa i spekulationssyfte högt uppdrivna priser.

Principiellt torde mot en sådan anordning inga erinringar kunna göras, men den förutsätter en periodiskt återkommande revision av koefficienterna, och det förefaller, som om man skulle kunna gå fram på en enklare väg, nämligen genom en likformig höjning av alla viktullsatser. Frågan blir då, huru stor den ifrågavarande höjningen lämpligen bör göras.

Enligt i pressen tillgängliga statistiska uppgifter gör sig en avsevärd prisstegring gällande över hela världen. Sålunda uppgives Frankrikes generalindex vara uppe i 360, Italien 365, Japan 251, U. S. A. 217, Canada 223; dessa siffror gällande för aug. och sept. förra året. Svensk Handelstidnings index för samma tid var 319. Economists indextal för december 334,7.

Detta tyder på, att tullsatserna för att fullt motsvara det ökade prisläget borde ökas till c:a 3 gånger sitt nuvarande värde. En så hög

allmän förhöjning kan emellertid befaras medföra vissa mindre lämpliga rubbningar i de olika tullsatsernas förhållanden siusemellan, men farhågorna härför minskas väsentligt i samma mån man gör höjningen mindre. Inskränker man sig till en början till halva den ovannämnda förhöjningen, d. v. s. en fördubbling av nu gällande tullsatser, torde inga olägenheter därav vara att befara, och såväl statens behov av ökade inkomster som behovet av att bringa de nuvarande viktullarna i rimlig proportion till varans värde synas mig med nödvändighet fordra att någon åtgärd omedelbart vidtages.

En sådan provisorisk åtgärd, vidtagen i avvaktan på resultatet av tull- och traktatkommittéens arbete, kan icke heller anses på något sätt föregripa detta.

Hela vårt tullsystem är byggt på en viss jämvikt mellan s. k. industri-tullar och tullar å jordbruksprodukter, vadan självfallet i samband med den föreslagna allmänna tullförhöjningen bör fattas beslut om, att de tillfälligt upphävida tullarna å vissa av sistnämnda varor åter skola träda i kraft efter utgången av den tidsperiod, för vilken tullfrihet medgivits.

Skulle gällande handelsavtal med främmande makter i undantagsfall utgöra hinder för de föreslagna tullhöjningarna, bör tillämpningen beträffande sådana länder och varuslag undantagas från bestämmelsernas tillämpning.

En exakt beräkning av vilka ökade inkomster, som skulle tillföras statskassan, förutsätter en undersökning av huru stor del av tullinkomsterna belöpa på de tullavgifter, som utgå efter varans värde. I saknad av sådan torde man dock våga påstå, att, om hela tulluppbörden beräknas till 95 mill., inkomstökningen kan beräknas till minst 70 å 80 millioner. Kan den direkta beskattningen minskas med en motsvarande summa, skulle detta säkerligen mycket fördelaktigt inverka på prisförhållandena. Om och i vad mån tullsatsen inverkar på en varas pris är i allmänhet omöjligt att förutsäga, ty prisbildningen är huvudsakligen beroende på andra faktorer, varibland även den direkta beskattningen, och en lindring i denna kommer utan tvivel att fördelaktigt inverka på prisbildningen i allmänhet.

Skulle tullförhöjningen komma att verka till minskad import av vissa mindre behövliga varor, skulle detta endast gynnsamt inverka på vår handelsbalans.

Med stöd av vad jag sålunda anfört tillåter jag mig hemställa, att riksdagen ville besluta,

att, i den mån gällande handelsavtal med främmande stater därför icke lägga hinder i vägen, för samtliga enl. gällande tulltaxa tullpliktiga varor, för vilka tullsatserna beräknas efter varans vikt, skall vid införsel till riket erläggas en provisorisk tilläggstull uppgående till 100 % å gällande tullsats,

att ifrågavarande tilläggstull skall tillämpas snarast möjligt under innevarande år från dag, som av Kungl. Maj:t bestämmes, samt

att de nu tillfälligtvis upphävda tullarna å vissa jordbruksprodukter åter skola tillämpas efter utgången av den tidsperiod, för vilken tullfrihet medgivits.

Skulle denna min framställning icke av riksdagen bifallas, hemställes alternativt,

att riksdagen ville besluta att hos Kungl. Maj:t begära skyndsamt utredning och förslag till innevarande riksdag om sådan höjning av gällande tullsats, som betingas av de stegrade varuprisen samt erfordras för att bringa gällande vikt- och värdetullsats i överensstämmelse med varandra.

Stockholm den 22 januari 1920.

Herman Fleming.

I motionens syfte instämmer

K. von Geijer.